

2. ՕՁ-ՄԱՅԻԼ

Մեկ հալիվոր մարդ կար մեկ քաղաքում, մի հատ էլ պառավ հնիկ ուներ. էդ հալիվորին իսկի իլլաճ շուներ, մի քուլածածկ էլ տուն ուներ: Էդ հալիվորի փեշակն էն էր՝ օրը մի շլակ ցախ կբեթեր, կծախեր, կտար իրսն հացի, բոլոր ապրուստ կանեին: Մեկ օր էլ պարանը վե կալավ, գնաց հանդն, էլի ցախը շինեց, շլակը կապեց, ուղեցավ շլակի, թամաշա արեց, տեհավ՝ մի յավշանի քուլի տակից մի օրտակ թռավ, ասեց.

— Էթամ տենամ ինչ կա միջին:

Գնաց տեհավ՝ իրեք հատ օրտակի ձու կա. իրեք հատ ձուն էլ վե կալավ, շլակեց ցախն՝ ու էկավ: Բերեց բաղարը, ծախեց ցախը, իրա տանը համար հաց առավ, բերեց տուն. կնկան ասեց.

— Պառավ, աստված մեզ տվեց:

Ասեց.— Ի՞նչ ես բերել, որ աստված մեզ տվել ա:

Ասեց.— Իրեք հատ օրտակի ձու եմ գթե, սոված եմ. մեկը ձվածեղ արա՝ ուտենք:

¹ Այս բառն ավելացված է մեր կողմից՝ միտքը հստակ դաբձնելու համար (Յ. Կ.):

Ձվածեղ արեց, կերան:

Առավոտը վե կացավ, էլի գնաց ցախի:

Բերեց ցախը, էլի ծախեց. հաց առավ, բերեց տուն. ասեց.

— Կնի՛կ, էն մի ձուն էլ ձվածեղ արա, ուտենք:

Ասեց.— Ուտելով ի՞նչ կհասկանանք, տանենք հարևանի հավի տակ դնենք, ճուտ կըլլի, կմեծանա, մեզի հըմար ձու կածի, մըշտական կուտենք:

Հալիվորը զոռեց պառավին, ասեց.— Գնա բե՛ր, մինը կուտենք, մինը թող մնա. դու գիտաս՝ էն ի՞նչ անըմ ես, արա՛:

Գնաց պառավը էն մինն էլ բերեց. էփեցին, կերան:

Առավոտը հալիվորը վե կացավ, գնաց ցախի էլի. ցախը բերեց, բազարումը ծախեց, հաց առավ, էկավ տուն. պառավը գնաց թաքուն, որ ձուն պահի, հենց տեհավ մի օձ ձվիցը դուս ա էկե, կուտապ ա էկե: Պառավը որ տեհավ, շատ վախեցավ ու փախավ. ճվալով էկավ հալիվորի մոտը:

Հալիվորը ասեց.— Պառա՛վ, ի՞նչ ես ճըվճըվում:

Ասեց.— Աստված քու տունը քանդի, էն ձվիցը մի հատ օձ ա դուս էկե:

Ասեց.— Պառա՛վ, ի՞նչ սուտ ես ասըմ. ձվի՞ցն էլ օձ դուս կգա, գնա՛, էթանք, տենանք:

Պառավն ասեց.— Փետ վե կա՛լ, էթանք, տանք, սպանենք:

Հալիվորն ասեց.— Փետը ո՛ւր ա:

Պառավ ընկավ փետի ման գալու:

Մեկ էլ էն տեհան օձը էկավ, տան մեջը կաղնեց, ասեց.—

Հալիվո՛ր-պառա՛վ, ի՞նչ մտքի եք, ի՞նչ եք անըմ:

Ասեցին.— Բանի ման չենք գալի:

Ասեց.— Բա փետ-մետի էիք ման գալի, որ գայիք ընձի սպանեիք, դու չէ, սաղ ախշարքի մարդիքը, որ թափեն իմ վրա, չեն կարա հալա. ամենքին մի դըհով կքցեմ, կէթան: Հըմի դու իմ պապն ես, էն էլ իմ նանն ա. ես էլ ձեր տղեն. ինձ լսեցիք՝ պակասություն չեք քաշի. չլսեցիք՝ էրկըսիդ էլ կսպանեմ:

Հալիվորն ասեց.— Որդի՛, ինչ որ ասես, կլսենք:

— Որ կլսես՝ կէթաս, թաքավորի պուճուր ախշիկը կուզես ինձ:

Հալիվորը վե կացավ, փետն առավ ու գնաց:

Գնաց, պալատի դռան աղաքը կաղնեց, խնամաքար ունեք, էն քարի վրեն նստեց:

Վազիրի մեկը դուռ էկավ դարվազի աղաքը, տեհավ՝ հալիվորը քարի վրեն նստած ա, ասեց.— Հալիվոր, խի ես նստե եդի, ի՞նչ գանգատ ունես:

Ասեց.— Գանգատ չունեմ, էկել եմ թաքավորի ախիկն ուզեմ իմ տղին:

Վազիրը մտավ նեքսե, գնաց թաքավորի մոտը, ասեց.

— Աչքդ լի՛ս, թաքավոր ապրած կենա, մի հալիվոր մարդ էկել ա, քու ախիկը ուզում ա իրա տղին:

Թաքավորն ասեց.— Կանչեք գա՛, տենանք ի՞նչ թավուր մարդ ա:

Վազիրն ասեց.— Կանչելու մարդ չի. էն հալիվորն ա, որը մի շլակ ցախ ա բերեմ, մի պառավ էլ կնիկ ունի, անճախ ապրուստ ա անում. ձմեռն էլ ընդրա հըմար ողորմություն են թոփ անում, յուր ա էթում, ընկնում ա գարունը. էգ թավուր մարդը մո՞նց կանչենք քու մոտը:

Թաքավորն ասեց.— Ա՛յ հա՛յ, էդ թավուր մարդ ա գալի իմ ախիկն ուզում:

Թաքավորն ասեց.— Վազիր:

Ասեց.— Հրամայե՛:

— Զալլատին կվեկալես, կեթաս հալիվորի կշտին կկաղնես, ջալլատին կհրամայես՝ հալիվորին մեջ տեղիցը էրկու անի, էն էրկու կտորն էլ ամենքը էրկու կտոր անի, որ բլի չորս կտոր. կածես մեշոքի մեջը, կտաս մեկ մարգի շլակ. տանեն քաղաքիցը դրադ քցեն, շներն ուտեն, քաղաքը իմանա, որ էդ թավուր մարդ իմ դուռը չգա:

Վազիրը վե կալավ ջալլատին, տարավ, մոնց որ թաքավորը հրամայել էր, էնպես էլ կատարեց. ածեց մի մեշոքի մեջը, ասեց.

— Տարե՛ք, քաղաքիցը դրադ ածեք, թող շներն ուտեն:

Ընդոնք շլակեցին, գնացին:

Վազիրը մտավ թաքավորի մոտը:

Թաքավորն ասեց.— Ի՞նչ արիր:

Ասեց.— Քո հրամանը կատարեցի:

Իմացավ օձը, ասեց.— Նանի՛:

Ասեց.— Ի՞նչ ա, բալա:

Ասեց.— Պապին էն օրն են քցե, որ աստված շա՛նց չտա. հըմի կգան, մեր դռնով կտանեն, գնա՛, աղաչա, թող բերեն տուն:

Պառավը ոտին, գլխին տվեց ու գնաց, դուռը կաղնեց:

Տեհավ մեշոքով շլակներին, հրես, բերում են:

Ասեց.— Բալա շա՛ն, էդ ի՞նչ ա:

Ասեցին.— էն հալիվորն ա, թաքավորը սպանել ա, տանըմ ենք, դեն քցենք:

Ասեց.— Թաքավորի գուլումը մեր վրեն հասել ա, բալա շա՛ն, բերեք մեր դուռը ածեք, գնացեք:

Ասեցին.— Քաղաքի ղրաղը շատ հեռու ա, հազը ըստի մոտ ա, հենց ածենք ըստի ու թողանք, էթանք:

Տարան, քցեցին տուն ու փախան, գնացին:

Պառավը նստեց, լաց էլավ, ասեց.— Իմ տունը քանդվեց, էս ինչ օյին էկավ իմ գլուխը,— իրա ոտին, գլխին տվեց:

Օձն էկավ,— Հը՛, նանի՛, խի՛ ես լաց ըլնում:

Ասեց.— Քու տունը չքանդվի՛, արի՛, տե՛ս, էս ի՛նչ ա էլի:

Ասեց.— Չորս կտոր են արե, ի՛նչ են արե. աստված էլ բեթարիցն ազատի: Սաղ ա, սա՛ղ, գնա՛, դու ըստե մի՛ կաղնի. ալանք մի անի, շանը սաղ ըլնի, գնա՛ դու:

Պառավը գնաց, տեղը քցեց ու էկավ:

էկավ տեհավ, որ հալիվորը սաղ ա. քնել ա, ֆըսֆըսըմ ա, ծիծաղաց:

Վե կալան, տարան տեղը դրեցին:

Հալիվորը մի լավ քնեց. առավոտը վե կացավ, տեղը նստեց:

Օձը էկավ, կշտին կաղնեց. ասեց.— Պապի՛, էրեկ ղրկեցի թաքավորի մոտը, ի՛նչ խաբար բերեցիր ինձ հըմար:

— Գնացի, խնամաքարի վրեն նստեցի, վազիրը դուս էկավ, ասեց. «Հալիվոր խի՛ ես նստե, ի՛նչ գանդատ ունես»: Ասեցի, «Գանդատ չունեմ. թաքավորի ախշիկը կուզեմ իմ տղին»: Վազիրը մտավ նեքսեն ու մի ջալլատի հետ դուս էկավ. ջալլատին հրամայեց, ասեց. «Տո՛ւր»: Ջալլատի տալն իմացա. ո՛ր տվեց, էլ չեմ քիտում ինչ ա էլի, մեկ էլ տեհա, ըստե քնած եմ, գալս չեմ իմացե:

Ասեց.— Դե՛, վե, գնա՛, չվախենաս. ըսօր ինձ մի խաբար բեր:

Հալիվորը վե կացավ ու գնաց, խնամաքարի վրեն նստեց. վազիրը դուս էկավ, տեհավ՝ էրեկվա հալիվորը նստած ա. գնաց նեքսե, ասեց.

— էրեկվա հալիվորը էկել ա էլի:

Քաքավորը ոտը տվեց գետնով, ասեց.— Զըլլի՛ իմ հրամանը չե՛ս կատարեի:

Ուրիշ վազիրի կանչեց, ասեց.— Գնա՛ դուռը, մի տաս մարդի կանչա, թող գան ըստեի:

Գնաց, կանչեց, էկան. կաղնեցին թաքավորի աղաքը:

Ասեց.— Վաղի՛ր, էս տաս մարդին խոսացընըմ եմ, որ իմ էրեկվա հրամանը չես կատարե, ընդրա օրը քեզ կքցեմ:

էն տասը մարդին հարցրեց.— էրեկ որ դուս էկավ վազիրը դարվազումն ի՞նչ բան բռնեց:

— Դուս էկավ շալլատը հետը, մի հալիվոր կար, շոբս կտոր արեց, ածեց մեշոքը, տարան, դեն քցեցին:

Ասեց.— Աֆերըմ վազիր, պրծար. նորից հրամայում եմ, գնացեք, շոբս կտորը քիչ էր, հըմի ըռշտի պես կոտորեք:

Վազիրները դուս էկան, ըռշտի պես կոտորեցին:

Ածեցին մի մեշոքի մեշ, տվեցին էրկու տղի շլակ, ասեցին.

— Տարե՛ք, ածեք ձորը, թող շուրը տանի:

Օձն իմացավ, ասեց.— Նանի՛, պապին էն օրն են քցե, որ աստված շանց չտա՛, յաման հալտայա. հըմի կրերեն մեր դռնով պըտի տանեն, գնա աղաչա, բերեն տուն:

Վե կացավ, պառավը ոտին գլխին տվեց, դռանը լաց էլավ: Տեհավ էրկու տղա մեշոքով բերում են, ասեց.— Բալա՛, ձեր ոտին, գլխին դուրբան, էդ իմ մարդն ա, թաքավորի զուլումը հասել ա, ըդենց կոտորել ա, ձեր էրեսին մեռնեմ, բերեք ածեք տուն ու գնացեք:

Ասեց.— Պառա՛վ, քու տունը ո՞րն ա:

Ասեց.— Բաց դուռն ա:

Տարան, քցեցին հայաթն ու փախան, գնացին:

Պառավը նստեց, լաց էլավ վրին:

Օձը դուս էկավ, ասեց.— Նանի՛, մի լաց ըլլիր. գնա քուշի դուռը դայիմ շինա, գնա տեղը քցա:

Գնաց, շինեց ու գնաց տեղը քցեց:

էգ՝ օձը բերեց, մարմինը դեղեց, լիզում քսելու բաշտան էլավ մորե մեկ, նստավ էդ հալիվորը:

Պառավը տանից դուս էկավ, տեհավ՝ հալիվորը նստած ա, փաթըթվեց հալիվորի շլինքը, հալիվորի էրեսները պաշեց:

Օձն ասեց.— Նանե՛, պաշելու վախտը չի, տա՛ր տեղը, բան պըտի հարցնեմ պապին:

Պառավր թեր բռնեց, կաղնացրեց. տարավ, տեղի մեջը նըստացրեց:

Օձն ասեց.— Պապի՛, քեզ տեղ ղրկեցի, ի՞նչ խաբար բերիր:

Ասեց.— Որդի՛, էն հետ¹ խոսացրին էրկու բերան, էս հետ ըսկի բան չսեցի:

Ասեց.— Դե՛, վեր, գնա՛, թաքավորի ախշիկն ուղա ինձ հմար:

— Որդի՛, — ասեց պառավ, — ախր էրկու անգամ սպանեցին, բալքի սպանում են:

Ասեց.— Մերը մեռնի՛ Օձ-Մայիլին, հարուր անգամ էլ սպանեն, ես կսաղացնեմ:

Հալիվորը վեր կացավ ու գնաց: Գնաց, քարի վրեն նստեց: Թաքավորը իրան վազիր նազիրով դուս էկավ, տեհավ մի հալիվոր մարդ քարի վրեն նստած ա, ասեց.— էդ ի՞նչ հալիվոր ա, մի հարցրեք, տեհեք:

Վազիր նազիրը տեհան՝ էն հալիվորն ա, շատ վախեցան թաքավորիցը, պատասխան չկարացին տան թաքավորին:

Ասեց թաքավորը.— Վազի՛ր, նազի՛ր, բան ասեցի. դուք սուս կացաք:

Ասեց.— Թաքավո՛ր ապրած, էս էն հալիվորն ա, մեկել օրը շորս կտոր արեցինք, էրեկ էլ ըռշտի պես կոտորեցինք, էսօր էլ սաղ էկել ա, նստել ըստեղ. մենք վախեցանք, որ ըստրա պատիճը մեզ տաս, ընդուր շենք խոսացնըմ հալիվորին:

Ասեց.— Հալիվորին վե կալեք, տարեք պալատը, ըտի մի բան կա:

Թաքավորը ետ դառավ, իրա թախտին նստեց, հալիվորին կանչեց, աղաքին կաղնացրեց: Նազիր, վազիրին կանչեց՝ հալիվորի շորս բոլորը կտրեցին:

Ասեց.— Հալիվո՛ր, դու խի՞ ես էկե:

Ասեց.— էկել եմ, քու ախշիկն ուզեմ իմ տղին:

— էս քանի անգամ ա դու էկել ես ըստեղ:

— Ըս էլ իրեք անգամ, ասեց:

— Ի՞նչ պատասխան տվին էրկու անգամը քեզ:

— Առաջի անգամը դուս էկան, ասեցին. «խի՞ ես էկե», ասե-

¹ Հաջորդում է ճոճ բառը, որը բանահավաքի անհարկի հավելումն է. հանել ենք (Մ. Կ.):

ցի. «էկե՛կ եմ, թաքավորի ախշիկն ուզեմ իմ տղին»։ Կենց թրի շրջիկոցը լսեցի գլխիս մեջ տեղիցը. ընդուց դեն էլ չիմացա, մեկ էլ տեհա տանը պառկած եմ։ Տղես ասեց. «Ի՞նչ պատասխան բերեցիր», ասեցի. «Պատասխան չտվին», էրեկ էլ ղրկեց, ըսկի շխոսացրին, Կենց ղլխիս տվեցին, մեկ էլ տեհա տանը պառկած եմ։ Էս օր էլ ղրկեց, ասեց. «Գնա՛, թաքավորի ախշիկն ուզե՛»։ Ըս օր էկե՛կ եմ, էրես-էրեսի քու ախշիկն ուզում եմ իմ տղին։ Ինչ ասելու Լս, ասա՛։

Թաքավորն ասեց.— Նազի՛ր, վազի՛ր, ըսդրա խոսքով դուք պրծնում եք. էս հալիվորին բան անիլ էլ իլլաճ չկա, ընենց բանի դեմ անենք, որ չկարենա բերի։

— Թաքավոր ապրած կենա. էդ դու դիտաս։

Ասեց.— Պապի՛, քու տղեն ինչ փեշակի ա։

Ասեց.— Իմ տղեն փեշակ չունի. մի հատ օձ ա ու տանը կուտապ ա էկե, նստե։

Ասեց.— Իսան էլ չի, հա՛, քու տղեն։

Ասեց.— Չէ՛, մի հատ օձ ա։

Ասեց.— Որ օձ ա, ես խոստացա իմ աղջիկը տամ. գնա՛, ընենց տներ շինե, իմ պալատները տենըմ ես, իմ պալատներից բարձր ըլլի, ընդրա հովը գա, իմ պալատներին ծածկի, որ իմ ախշիկը տամ քու տղին։

Հալիվորն էկավ դպա տուն. մտավ տուն, օձն էկավ աղաքը, ասեց.

— Հը՛, պապի՛, ինչ պատասխան բերիր։

— Որդի՛, ասեց. «Գնա՛, ընենց տներ շինե, որ հովը գա իմ տներին ծածկի»։

— Պապի՛,— ասեց,— էն օրտակի ձուն, որ բերեցիր, էն ծակը գիտա՛ս։

Ասեց.— Գիտա՛մ։

Ասեց.— Կէթաս, կասես. «Պատիկ խանո՛ւմ, պատիկ աղեն ասըմ ա, մեր պատի քոշք ու սարեն ղրկի գա. իրան տասնէրկու նոքարն էլ հետը, թախումն էլ միջին ըլլի»։

Գնաց, ձեն տվեց ըդենց.— Պատիկ խանում, պատիկ աղեն ասըմ ա՝ պատիկ քոշք ու սարեն ղրկի գա, միջի թախումն էլ հետը, տասնէրկու նոքարն էլ հետը։

Ասեց.— Հալիվո՛ր, դու գնա, մենք ղրկեցինք։

Հալիվորն էկավ, հասավ տուն. տեհավ՝ տները օխտը ղաթ իրար վրա ա: Նոքարները էկան, հալիվորի հին շորերը հանեցին, թազա շորեր հագցրին՝ հազար մանեթ ածողություն ուներ. մի քուրք էլ քցեցին վրին, հինգ հարուր մանեթ ածողություն ուներ, սամուրի քուրք. մի լավ գավազան էլ տվին ձեռ, ակնունքով շինած էր ըդրա գլուխը, հազար մանեթ ածողություն ուներ:

Օձն էկավ աղաքը, ասեց.— Պապի՛, գնա, արխային թաքավորի ախշիկը ուզա, վախտով հարսանիք անենք:

Հալիվորը վե կացավ ու գնաց մտավ թաքավորի պալատը: Նազիրն էկավ աղաքը, գլուխ տվեց ու կաղնեց:

Հալիվորն հրամայեց.— Կաղնեկու վախտ չի՛, ի՞նչ ես անում, գնա՛, իմացըրա թաքավորին:

Ընենց վազեց վազիրն, էլ ի՞նչ ասեմ:

Թաքավորն ասեց.— Հալիվորին կանչեք, նեքսե գա:

էկավ նեքսե, կաղնեց. թաքավորը տեհավ ըդրա թաշախուստը, զարմացավ:

— Հը՛, հալիվոր՛ր,— ասեց,— իմ խոսքը կատարե՛լ ես, որ էկե՛լ ես:

Ասեց.— Դե՛, բալկոնդ կաղնի ու թամաշա արա:

Թաքավորը դուռ էկավ, կաղնեց բալկոնումը, տեհավ՝ իրա տները հինգ ղաթ ա, ըդրանը՝ օխտը ղաթ, իրա տները թրծած քյարփինճ ա, ըդրա տները մի քյարփինճը ոսկի ա, մի քյարփինճը արծաթ. արևը տվե՛լ ա ըդրա տներին, ըդրա տների լուսը տվե՛լ ա քաղաքին:

Ասեց.— Հալիվոր՛ր, ըսդուց դեն «Հալիվոր» չեմ ասի, «ննամի» պըտի ասեմ, քու տների վրա զարմացա, էդ ի՞նչ հնար էր. մի բան էլ եմ ուզում քեզանից:

Հալիվորն ասեց.— Ինչ ուզես՝ կտամ:

Ասեց.— Քեղանից ուզում եմ օխտը ղաթար ղավաբեռ ալմաստ, զմրութ, աղրութ, սելյան, բըռլյանդ բարցած ըլլի. սարվանը մի թիզ ըլլի, մուրուքը օխտը թիզ ըլլի. առավոտը իմ դռանը չոքած ըլնի:

Հալիվորը էկավ իրա տունը: Գալու բաշտան Օձը գնաց աղաքը.

— Հը՛,— ասեց,— Պապի՛, ի՞նչ պատասխան տվեց:

Ասեց.— Օխտը ղաթար ղավաբեռ ակնունք ա ուզում. սարվանը մի թիզ ըլլի, մուրուքը՝ օխտը թիզ:

Ասեց.— Դե՛ս, զնա էն ծակի կուշտը կաղնի, ձեն տուր. «Պըս-տիկ խանում, պստիկ աղեն ասըմ ա՝ օխտը դաթար դավաբեռ ակ-նունք ղրկա, ամեն տեսակիցն էլ ըլլի. սարվանը մի թիզ ըլլի, մու-րուքը՝ օխտը թիզ, թաքավորին ղալան եմ ղրկում»:

Գնաց հալիվորը, ձեն տվեց էդպես:

Ասեցին.— Գնա՛, մենք ղրկեցինք:

Հալիվորը ետ դառավ, էկավ տուն. տեհավ՝ օխտը դաթար դավեն իրանց դռանը չոքած ա:

էկավ, տեհավ չոքած ա օխտը դաթար դավեն, սարվանը մի թիզ ա, մուրուքը՝ օխտը թիզ, փաթաթել ա մեջը, ձեռները քշտել ա, դավի նոխտեն բռնել ա:

Հալիվորն ընկավ աղաք. տարան, թաքավորի դռանը չոքա-ցըրին: Հալիվորը գնաց թաքավորի մոտը, ասեց.— Թաքավոր ապրած կենա, քու ուզածը բերել եմ:

Թաքավորը մի եքա մաղաղա դարտրկեց, տարավ, շուռ տվեց իրա մաղաղի մեջը, մի բուռը վե կալավ, իրա սարաֆներին շանց տվեց, ասեց.

— Հատն ի՞նչ կաժենա:

Ասեցին.— Թանկագին բան ա, հատը հազար մանեթ կաժենա:

— Խնամի,— ասեց հալիվորին,— իմ ուզածը բերեցիր, մեկ բան էլ եմ ուզում, իմ դռնից քու դուռը, քու դռնից ժամի դուռը, ժամի դռնից էլի քու դուռը չինարի ծառ ըլլի, որ չորս մարդ իրաք բռնեն, հալա ձեռները չհասնի իրար, հաստութլունը ընենց ըլլի:

Հալիվորին ճանապարհ քցեց, էկավ դպա տուն:

Թաքավորն ասեց.— Անկարելի ա ծառերը բերիլը, ըդուք իմ ախչիկը կազատեմ ըդուց:

Հալիվորն էր, հասավ տուն. Օձ-Մայիլն էկավ աղաքը, ասեց.

— Հը՛, պապի, ի՞նչ ասեց թաքավորը:

— Թաքավորն է՛ն բանին դեմ արեց, չենք կարա:

Ասեց.— Ի՞նչ ասեց:

Ասեց.— Չինարի ծառ ա ուզում մեր դռնից իրա գուռը, իրա դռնից ժամի դուռը, ժամի դռնից էլի մեր գուռը:

Ասեց.— Էդ զոռ բան չի, գնա դպա էն ծակը, ձեն տուր. «Պըս-տիկ խանում, պստիկ աղեն ասըմ ա, չինարի ծառերն ղրկի գա. ծառի վրի ղշերն էլ հետը, որ ճըլվըլան»:

Ձեն տվեց:— Ղրկեցինք՝ էկավ, դու գնա՛:

Հալիվորը էկավ, տեհավ, էլ-էլ-էլ ծառեր ա դուս էկե, ֆա-
լաքի օխտը զաթը հասել ա:

էկավ տուն, Օձ-Մայիլն ասեց.— Հը՛ պապի, գնա՛, Թաքավո-
րին տես, ինչ ա ասում:

Գնաց Թաքավորի պալատը: Վաղիրը դռանը կաղնած էր, ա-
սեց.

— Վազի՛ր, գնա Թաքավորին իմացրա, որ խնամին էկել ա:

Թաքավորն ասեց.— Կանչե՛ք, գա նեքսև:

էկան Հալիվորին կանչեցին, գնաց նեքսև:

Թաքավորն ասեց.— Հա՛, իմ ասածը կատարել ե՛ս, որ ասի:

Ասեց.— Դուս արի, Թամաշա արա:

Դուս էկավ, Թամաշա արեց, տեհավ՝ դուզ ա:

Ասեց.— էս ի՞նչ ճշմարտաց ա գալի:

Ասեց.— Թաքավոր ասրած կենա, մի բան էլ ես եմ ավելաց-
րեմ, զշերն էլ հետն եմ բերեմ:

Ասեց.— Դե՛, գնա, իմ ասածն՝ ասած ա. գնա, մի ձեռք շոր
բեր, որ էն կտորիցը իմ երկրումը չըլլի, կար չըլլի միշին. իմ աղ-
ջիկը հագնի, էթա պսակ. օխտը ձեռք էլ դափ ու զուռնաչի բեր, ինչ
դայդա ասենք ածա, ածեն, իրանք չէրևան: Օձ-Մայիլին էլ հե-
տը բեր:

Հալիվորը ետ դառավ իրանց տունը: էկավ, մոնց որ Թաքա-
վորն էր ասել, էկավ, ընենց ասեց:

— Գնա էն ծակի վրա ձեն տուր, ասա. «Պատիկ խանո՛ւմ,
պատիկ աղեն ասում ա, էն շորերը ղրկե, որ ո՛չ ձեռ տված ըլլի,
ո՛չ կար ըլլի միշին. կտորից էս երկրում չըլլի»:

Հանեցին մի պնտուկ տվին, ասեցին.— Ա՛ռ, էս պնտուկի մի-
ջին ա շորերը, վե կալ տար:

— Օխտը ձեռք էլ դափ ու զուռնա ղրկի գա, ինչ դայդա ա-
սենք, ածեն, իրանք չէրևան:

Ասեց.— Ղրկեցինք:

Ասեց.— Դուք էլ համեցեք հարսանիք:

Ասեց.— Մեր տեղը հեռու ա, չենք կարա գա. դուք ընտի քեֆ
արեք, մենք էլ ըստի քեֆ կանենք:

Հալիվորը ետ դառավ, էկավ տուն. տեհավ օխտը ձեռք
դափ ու զուռնեն զարկում են. կռկռոցն ընկել ա քաղաքի
մեջ:

Գնաց, մտավ հալիվորը տուն. տեհավ՝ Օձ-Մայիլը պոչի վրա կաղնեւ ա, ասեց.— Պապի՛, հարեաններին թոփ արա, էթանք։— Թոփ արեց, ընկան ճանապարհ։ Օձը ընկավ աղաք։

Գնացին թաքավորի պալատը։

Թաքավորը տեհավ, էրկու հատ վազիր դրկեց, թեւերիցը բանց-րացրին, տարան թաքավորի աղաքը։

Ասեց.— Խնամի՛, զուռնաշին իմ ասածն ա, շորերն էլ բեր, տենամ իմ ասածն ա։

Պետուկը վե կալավ, դրեց թաքավորի աղաքը. թաքավորը պետուկը շարդեց. մի ձեռք շոր դուս էկավ միջիցը, իրա երկրումը. էն կտորը չկար, կար էլ չկար միջին։ Ղրկեց, իրա էրկու ախիկը մարդի տված ուներ, կանչեց, իրա կնիկն էլ կանչեց, իրա պուճուր ախիկն էլ կանչեց, որ տվել ա Օձին։

էկան ընտի հաղնան։

Թաքավորը ասեց.— էս շորերը տեսեք՝ որ կտորիցը իմ երկ-րումը չկա, կար էլ չկա միջին, լավ թամաշա արեք, հագցրեք, որ էթա պսակ։

Թաքավորի կնիկն ու էրկու ախիկն վե կալան, իրանց տվին գետնովը, ասին.— Դու թաքավոր ըլլես, մալի խափվես, քու քա-ղաքում բա տղա չկա՞ր, որ մի տղի տայիր, տվեցիր Օձի. մի գշեր կտա, կքաշվի մի պատի ճղակ։

Թաքավորն ասեց.— Նս իմ խոսքիցը դուս չէկա, իմանանք էն մի ախիկն էլ չկա։

Թաքավորի կնիկն ու էրկու ախիկն էլ լաց են րլնում, շորերը հագցնում։ Թաքավորը ոտը տվեց գետնովը, ասեց.

— էս րոպեին հագցրե՛ք։

Հագցրին, բերին ըտի կաղնացրին։

էդ երկրի մեջ ըդենց տեսակի ախիկ չկար։

Օձին հրամայեցին, ասեցին.— Արի՛։

Օձը վեր կացավ, պոչի վրա կաղնեց, օխտը անդամ թաքա-վորին գլուխ վեր բերեց. գլուխը պտըտեց, ինչդար մարդ կար, քոմքից շնորհակալ էլավ. գնաց, թաքավորի ախիկա մինթանու փեշիցը բերնով բռնեց։

Վե կալան, տարան, պսակեցին. տարան հալիվորի տունը։

Չարի լիս կերան, խմեցին, քոմմա գնացին։

Ենաց Օձը, էդ ախիկը, հալիվորը, էդ պառավը։

Օձն ասեց.— Պապի՛, նանե՛, գնացեք, քնեք:
 Հնդոնք վե կացան գնացին:
 Թաքավորի ախշկան ասեց.— Վե՛, գուռը շինի:
 Թաքավորի ախշկը գուռը շինեց, էկավ Օձի կշտին նստեց:
 Ասեց.— Թաքավորի ախշի՛կ, ինձանից չվախենաս դու. ոտիդ
 բիթը բեր, պոչիս ծերին հուպ տուր:
 Ոտի բիթը տարավ, պոչի ծերին հուպ տվեց:
 Ծվաց ու մի տղա դուռ էկավ խրխու միջիցը. ինչդար ախշիկն
 էր քիրուն, տասը էնդար տղեն էր սիրուն:
 էկավ, թաքավորի ախշկա ձեռը բռնեց, ասեց.
 — Թաքավորի ախշի՛կ, իմ սըռը մարգի շասես, ինձ քառասուն
 օր ժամանակ ունեմ, ըսենց իսանի պես կէթանք թաքավորի մօտը
 քառասուն օրեն ետը, համա որ ասեցիր, էլ քու ձեռը չեմ ընկնի:
 Ասեց.— Չե՛մ ասի:
 Ըտե փաթըթվան իրար. մի լավ քեֆ արեցին: Պառկան քնան,
 բիրտան զարթնեցին, տեհան՝ լիսը փանճարից ընկել ա օթախի
 մեջը:
 Օձը էլի խրխեն հագավ, էլավ օձ, կուտապ էկավ պուճախին:
 Թաքավորը կնկան կանչեց, ախշկերքին կանչեց, ասեց.
 — Գնացեք, տեսեք, էն ախշկա հալը ոնց ա, մեր սըռը մենք
 իմանանք:
 Թաքավորի կնիկն, էրկու ախշիկն էկան ղըպա հալիվորի քու-
 նը՝ տեհան՝ պառավը դռները սրբում ա.— Բա՛րե, խնամի:
 Ասեց պառավը.— Աստըծու բարի՛ն:
 Ասեցին.— Ո՛վ կա վիրե:
 Ասեց.— Հալիվորն ա, մարդ չկա:
 Գնացին վիրե, տեհան՝ հալիվորն մի օթախի մեջ նստած ա:
 Ասեցին.— Խնամի՛, փեսեն ու մեր ախշիկը որտեղ են:
 Ասեց.— էն օթախում են, իրիկվորե մտել են րտե, էլ ձեն ու
 ձուն չկա:
 Թաքավորի կնիկն ասեց.— Ֆողը ղղրա բերողի գլխին ըլլի.
 իսան ա, որ ձեն ու ձուն ըլլի:
 Դուռը ծեծեցին, ախշիկը բաց արեց:
 Տեհան ախշիկը ի՛նչ ուրախ-ուրախ բաց արեց, ծիծաղը էրե-
 ռից թափում էր:
 — Հը՛, — ասեց, — ախշի՛կ, քեֆդ ո՛նց ա:

Ասեց.— Փա՛ռք աստըծու, շատ լավ ա:

Ասեց.— Օձդ ո՞նց ա:

Ասեց.— Խեղճ հայվանը կուշ ա էկե, ի՛նչ պըտի անի:

Ասեց.— Էս դէնը մեր քունը չի տարե, քու դարտն ենք քաշըմ:

Ասեց.— Իմ դարտը էլ չեք քաշի. արխային կկենաք:

Բերեց, ըղոնց մի լավ պատիւ արեց. ընենց հմակներ քաշեց, որ թաքավորին էդ հմակներից չուներ:

Կերան, խմեցին, վե կացան:

Վե կացան էրկու քիրը, մերը, ախչկան խոսացրին, ասեցին.—

Ախչի՛, էդ օձիցը ի՛նչ ես հասկանում: Թաքավորը մի անգամ տվեց ա իրա խոսքիցը դուս չէկավ. մի քար վեր կալ ու, հենց տո՛ւ գրլխին, սատկացրա, քու շանը ըղուց ազատվի:

Ախչիկը ասեց.— Որ էդ խոսքը ինձ ասեցիք, ըստերանքը էլ չգաք, էն ինձ համար շատ լավ ա:

Վե կացան, իրեքն էլ գնացին թաքավորի մոտը:

Թաքավորը հարցրեց.— Էն ախչիկը մո՞նց ա:

— Ախչիկը շատ լավ էր, ուրախ էր սիրտը. մի բան էլ ասեցինք, որ օձին սպանի, մեր վրեն շատ նեղացավ, մենք էլ թողացինք, էկանք:

Մի տասն օր ախչկա մոտը չգնացին, տասն օրեն հտը թաքավորին մի ուրախութիւն էլավ, ձիավորներ թոփ արեց, որ իրա դռան աղաքը մկյդան էր, հաղ անեին:

Հազար ձիավոր թոփ արեց, կնկան ասեց.— Գնացե՛ք, էն ախչիկան էլ բերեք. թող գա, թամաշա անի, սիրտը բացվի:

Թաքավորի կնիկը գնաց բերելու:

Օձ-Մայիլն իմացավ, ասեց.— Թաքավորի ախչիկ, հըմի մերդ կգա, քեզ կտանի: Թաքավորը աթոռը գրել ա դռանը, նստել ա, հազար ձիավոր՝ հինդ հարուրը էս դին ա կաղնած, հինդ հարուրն էլ՝ էն դիհը, ջրինտ են հաղում. ես էլ,— ասեց.— Բոզ ձին նիլնեմ կգամ, սիպտակ շորերը կհագնեմ, սիպտակ թոփուզը կառնեմ՝ ձեռս, որին տամ՝ շուռ կտամ, քու քուրերը, քու մերը ուրիշ բաներ կխոսան քու վրեն, սկի պատասխան չես տա, իմ սըռն էլ չես ասի. որ ասեցիր, էլ հնար չկա, քու ձեռը չեմ ընկնի:

Խոսքը պրծավ, թաքավորի կնիկը մտավ նեքսե, ասեց.— Ախչի՛, վե՛ր, էթանք. էսօր դու էլ թամաշա արա, ուրախութիւնի օր ա:

Ասեց.— Մո՞նց գամ, Օձ-Մայիլի կշտին մարդ չկա ախրը:
Թաքավորի կնիկն ասեց.— Ֆողե՛մ ըդրա գլուխը, ըդուց ի՞նչ
ձա հասկանում, չկա-չկա, ինչ անենք:

Օձն ասեց.— Նանի՛, ես էլ գամ, թամաշա անեմ:

Ասեց.— Հա՛, գաս ընկնես ձիանոց ոտի տակ, սատկես:

Ասեց.— Դե՛, դու գնացեք, ես կմնամ տանը:

Ասեց.— Ախլի՛, թեզ արի, շմնաս ձեր տանը, ես մինակ չեմ
վարա մնա:

Վե կացան ու գնացին. գնացին, տեհան՝ ձիավորը ինչպե՛ս ա
հաղում, որ թամամ ա, թաքավորը նստել ա:

Գնաց, թաքավորի ձեռը բռնեց, պաշեց ախլիկը. թաքավորը
ճակատը պաշեց, ասեց.

— Ախլի՛, դարտ մի անի, ըդուց կազատեմ քեզ:

Կաղնեցին թամաշա, տեհան մի Բոզ ձիավոր էկավ, սիպտակ
շորերը հագին, սիպտակ թոփուզը ձեռին. ձին որ քշում ա, ձիու
ոտների տակիցը կրակը թափում ա: Էդ հազար ձիավորին էնպես
արեց, որ գումանը հանեց. ո՛րին տվեց՝ շուռ տվեց, ո՛րին տվեց՝
շուռ տվեց:

Քշեց, էրկու քենակալների քամակը ընկավ, ամեքին մի դըրպ
տվեց, ձիուցը վե քցեց:

Ըդոնց կնանիքը ասեցին.— Վա, թեքող կոտորվի, մո՞նց տվեց,
վե քցեց:

Օձ-Մայիլի կնիկն ասեց.— Խի՞ կոտորվի, էն էլ հալպաթ մի
մարդ ա:

Քիրերը ասեցին.— Ա՛ ֆողը քու բերողի գլխին ըլլի. հալա
մերը իսան ա, կէթանք, հետը կխոսանք. քունը բա մի Օձ ա,
գշերը կըկծի, կըքաշվի մի պատի ճղակ:

— Ֆողը ձեր գլխին ըլլի, իմ դարտը մի քաշեք սկի:

Ձիավորը ցվրվան, գնացին. էդ Բոզ ձիավորը էկավ, թոփուզը
տվեց գետինն ու կաղնեց թաքավորի աղաքը:

Թաքավորը հանեց, մի նշան տվեց ըդրան:

Ասեց.— Անունդ ի՞նչ ա, ասա՛:

Ասեց.— Վերջի օրը իմ անունը կասեմ, թաքավո՛ր, մնաս
բարին:

Մեկ էլ տեհան ձիու թողն էրևաց, էլ ինքը չէրևաց:

Թաքավորը գնաց տուն, ախլիկերքն էլ հետը:

Թաքավորը էդ ախչկան ասեց.— Կա՛ց ըստի, մի՛ էթա:

Ասեց.— Չե՛մ մնա, կէթամ:

Ասեց.— Ախչի՛, Օձից ինչ ես հասկանում, էթում ես:

— Որ տվել ես, ի՞նչ ասեմ, մի բուռ ֆող ա, ինձ դապուլ ա՝
վե կացավ ու գնաց. գնաց, տեհավ Օձը կուշ ա էկե:

Ասեց.— Ախչի՛, դռները շինա, պոչիս ծերին հուպ տուր: Պոչի
ծերին հուպ տվեց:

Օձ-Մայիլը խրխիցր դուս էկավ. փաթըթվան իրար, պաշպը-
չեցին, ասեց.

— Թաքավորի ախչի՛կ, ընտի մի բան խոսացիք, լավ էր, բե-
րանդ պինդ ա, քիչ ա մնում քառասուն օրը թամմի, որ վե կայեմ
քեզ, րսենց տղամարդի դայդա թաքավորի աղաքը տանեմ քեզ:

Պառկան, քնան: Մի տաս օր էլ անց կացավ. էլի թաքավորի
ուրախությունի օրն էր. ձիավորները թոփ արեց, ասեց.

— Գնացե՛ք, էն ախչիկն էլ բերեք, թող թամաշա անի:

Թաքավորի կնիկը գնաց բերելու:

Օձ-Մային ասեց.— Ախչի՛, թաքավորի ախչի՛կ, հըմի մերդ
կգա, քե կտանի թամաշի. ես իմ Կարմիր ձին կնիլնեմ, կարմիր
շորեր կհագնեմ. կարմիր թոփուզը ձեռս կառնեմ, կգամ. կմտնեմ
մեյդանի մեջը, ամենին էլ թոփուզով պըտի տամ. ինչ որ կխո-
սան, իմ սըռը չես ասի:

Թաքավորի կնիկը մտավ դռնիցը, ասեց.— Ախչի՛, վե՛ր, է-
թանք:

Ասեց.— Նանի՛, որ տանում ես, թեզ թող գա. ոտ չունեմ, ձեռ
չունեմ, որ հաց բերեմ, ուտեմ:

— Ֆողե՛մ գլուխդ, քու ուտելու դարտն ենք. չի էլ սատկում,
ըռատ ըլլի:

Վե կացան ու էկան ախչիկն ու մերը, էկան թաքավորի կշտին-
նստեցին:

Տեհան Կարմիր ձիավորն էկավ, մտավ մեյդան. էնպես արեց
էդ հազար ձիավորին, որ քոմմըքին էլ տվեց թոփուզով:

Ախչկերքն էլ ասեցին՝ «Իմ մարդը ըլլի», էն ասեց՝ «Իմ մարդը
ըլլի», ասեցին.— Մերը իսան ա, հալա հետը խոսում ենք. սրանը բա
մի Օձ ա, որ սկի հետը չկարա խոսա:

Ասեց.— Դուք ձեռ դարտը քաշեք, ինձ հետ ի՛նչ գործ ունեք:

Չին քաշեց, էկավ թաքավորի աղաքը կաղնեց:

Թաքավորը հանեց, մի նշան էլ տվեց:
Նշանն առավ ու ձիու գլուխը թողաց, էլ ինքը չէրկաց. ձիու
թողն էրկաց:

Վե կացան, ցվրվեցին:

Ախլկան ուզում են տուն տանեն, չգնաց, ինչդար զոռեցին:

Գնաց, տեհավ Օձը նստած ա, ասեց.— Հա՛, թաքավորի ախլիկ,
միտքդ փոխել էիր, որ իմ սըռը ասեիր:

Ասեց.— Զե՛՛մ ասի:

Մի քանի օր էլ անց կացավ. մի ուրախությունի օր էլ էկավ,
ձիավորները թոփ արեց, ասեց.

— Ըսօր վերջի օրն ա, մի լավ քեֆ անենք:

Կնկան ասեց.— Գնա՛, էն ախլկան էլ բեր:

Թաքավորի կնիկը գնաց:

Օձ-Մայիլն ասեց.— Ախլի՛, թաքավորի ախլի՛կ, հրմի մերդ
կգա, քեղ կտանի ընտե թամաշա, ես Սև ձին կնիլնեմ, սև շորերը
կհագնեմ, սև թոփուզը կառնեմ ձեռս. կգամ էն մեյդանը, լավ
կհագամ. քոմըքի բերանը բաց մնա. ինչ որ քե կասեն, իմ սըռը
չասես, իրեք օր ա մնացել որ քառասուն օրը թամմի. քառասուն
օրը որ թամմավ, տղամարդի դայդա կտանեմ թաքավորի մոտը,
նո՛ր ընդուց դեն մենք կուտենք, կխոսենք, քեֆ կանենք: Մե՛կ էլ
ասըմ եմ, իմ սըռը չասե՛ս, որ ասեցիր էրկաթե տրխըների կարես,
հագնես, պողպատե գավազան առնես ձեռդ, էն դգար ման կգաս,
պողպատե գավազանի բռնելու տեղը կմնա, տրխըների էլ դրադ-
ները կմնա՝ տակը կէթա, անճախ որ գթնես ինձ:

Տեհան թաքավորի կնիկը մտավ նեքսև:

Ասեց.— Ախլի՛, վե էթանք, ըսօր լավ ուրախությունի օր ա:

Օձ-Մայիլն ասեց.— Նանի՛, ինձ էլ տանես, դամ, թամաշա
անեմ:

Ասեց.— Օրինա՛կ ես, ես քե տանեմ, կընկնիս ձիանոց ոտի
աակ կսատկես:

Ասեց.— Դե՛, վե կալ տար, չեմ գա:

Ախլկան վե կալավ, տարավ: Գնացին, թաքավորի կշտին
կաղնեցին թամաշա:

Տեհան մի Սև ձիավոր էն գհիցը դուս էկավ, թաքավորի առա-
ջին կաղնեց, գլուխ տվեց, ասեց.— Թաքավորն ապրած կենա,
կէթամ, ըսօր վերջի օրն ա ձիավորի. հագար ձիավորը մի յան

կաղնացրա, ես մի յան կաղնեմ. քու հաղար ձիավորի հետ հաղ անեմ ես, ես իմ ձին քշեմ ընդոնց մեջը, որն ըլլի պրտի տամ. քնդոնք էլ իրավունք ունեն, որ ինձ տան:

Ասեց.— Իրավունք ունես, գնա՛:

Ասեց.— Թաքավոր ապրած, լավ թամաշա արա, տե՛ս, իրեք օրենն ետր, ես ու իմ նշանածն էլ քեզ ղոնաղ ենք:

Թաքավորն ասեց.— Որ ինձ ղոնաղ ըլլես. ես էլ ի՞նչ պարզե կտամ, ղնա՛:

Հնկավ էդ ձիավորների մեջը, խախալատակեց¹, մեկին էլա չթողաց, ամենքին մի թոփուզ տվեց, տալու բաշտան վեր էր քցում: Սաղ ինչդար թամաշավոր կար, էն մեկին ին թամաշա անրմ. իրար միջին խոսում ին ախչկերքը, կնանիքը: Էն ասըմ էր. «Իմ մարդը ըլլի՛», էն ասըմ էր. «Իմ մարդը ըլլի՛»:

Թաքավորի էրկու ախչկերքը ասին.— Մերը հալա մարդ ա, խոսըմ ենք, բա մեր քվորը Օձ ա:

Ախչիկը ուզեցավ ասել էդ իմ մարդն ա, էլի հուպ տվեց իրան, շասեց:

Թաքավորի մի ախչիկն ասեց.— էն օրվան Բոզ ձիավորը իմ մարդն ըլլեր, էնօրվա Կարմիր ձիավորն էլ էս քվորս մարդը ըլլեր, ըսօրվա Սե ձիավորն էլ սրա մարդը ըլլեր:

Էն մեկ ախչիկն ասեց.— Ախչի՛, ըտենց խի՞ ես ասըմ, մեր քվոր սիրտը պղտորի. իրիկունը կէթանք, հալա մեր մարդկանց հետ կխոսանք, ըստրան հըպա մի Օձ ա, ո՛ւմ հետ պրտի խոսա:

Էդ ախչկա սիրտը պատռեց, ասեց.— Ֆողը ձեր գլխին ըլլի, ֆո՞ղը, էնդար ասեցիք, ես չեմ խոսում, Բոզ ձիավորն էլ ա մեկ, Կարմիր ձիավորն էլ ա մեկ, էդ Սե ձիավորն, որ հաղում ա, էգ էլ ա մեկ. ընդար ասըմ եք «Օձ, Օձ». էդ էն Օձ-Մայիլն ա, հա՛, ձեր ջանը դուս գա, ֆողեմ ձեր գլուխը, իմ սիրտը պատռեցիք:

Օձ-Մայիլը ձին քշեց. էկավ Թաքավորի աղաքը կաղնեց, ասեց.— Թաքավո՛ր, խոստացա իրեք օրենն ետը գայի քեզ ղոնաղ, էլ չես տեսնի ինձ, գնացի: Պատճառը քու ախչկանից կիմանաս:

Ձին քշեց, գնաց Թաքավորի ախչկան ասեց.— էլ ինձ չես տեսնի, էսօր գնացի:

Մեկ էլ տեհան՝ ձիու թոզն էրեաց, էլ ինքը չէրեաց:

¹ Մաղեց (Մ. Բ.):

Թաքավորի ախիկը գլխին ու ոտին տվեց, լաց էլավ:
Ձիավորները, թամաշավորները ընդհատեցին զնացին:
Թաքավորը ախիկների հետ, իրա կնկա հետ գնացին:
Ասեց.— Ախիկ, արի, տեսնամ ի՞նչ ես անում:

Օձ-Մայիլն ինչ որ ախիկան պատմել էր, ընենց էլ ախիկը թաքավորին պատմեց, վերջի խոսքը ասեց. «Իրեք օր ա մնացե, քառասուն օրը թամմի, որ թամմեց կտանեմ Թաքավորի մոտը...», ասեց. «Իմ սրուր մի ասի», ախիկները հետս ընկան, ասեցի սրուր:

Թաքավորը ասեց.— Ա՛յ քու շլինքը կոտրվի, բերանդ մի սահաթ էլ խփիր, էլի.— Ասեց.— Դե՛, հաց պատրաստեք, ուտենք:

էկավ, տեհավ հալիվորն ու պառավը նստած են:

Ասեց.— Պապի՛, Օձ-Մայիլը գնաց, շտեպա՛ր:

Ասեց.— էկավ, ինձ ձեն տվեց, ասեց. «Պապի՛, մնաս բարի, ես էթում եմ»,— ասեց ու գնաց:

էդ ախիկը թաքավորին իրա ոտին-գլխին տվեց ու լաց էլավ:

Առավոտը թեզ վեր կացավ, գնաց դարբին Ուստա Մարքարի մոտը, ասեց.— Ուստա Մարքար, ինձ համար մի շուխտ էրկաթե տրեխ շինա, մի պողպատե գավազան շինա, ինչ որ հախն ա, կտամ:

Ալպեալը փութը փռեց ու շինեց:

Հագավ տրխները, գավազանը առավ ձեռը, գնաց մի ձեռք էլ դարվիշի շոր առավ, հագավ. գնաց Թաքավորի պալատը, գլուխ տվեց, Թաքավորի աղաքին կաղենեց:

Թաքավորն ասեց.— Ա՛յ-հա՛յ, էդ ինչ գեյիմ ես մտե:

Ասեց.— Օձ-Մայիլն ինչ որ ասել ա, ընենց եմ արե:

Թաքավորը, իրա կնիկը, էրկու ախիկը, ինչ իլլաճ արեցին, չկարացին գլուխ հանի:

Գնաց, Թաքավորի ձեռը պաշեց, մոր ձեռն էլ պաշեց, քվորտանց հետն էլ ձեռ բռնեց, ասեց.

— Դե՛, մնաք բարի, ես գնացի:

Թաքավորն ասեց.— Աստված քու հետ, գնա՛:

Ընկավ ճանապարհ էդ ախիկը, գնաց: Աշխարհը ման էկավ, չգտավ, ինչ տեղ հարցրեց, սալը տվող չէլավ:

Գնաց, մի աղբրի վրեն նստեց, մի լավ ջուր խմեց, պառկավ աղբրի դրաղը քամակի վրա, էրեսը թեքեց աստված՝ վիրե, ա-

սեց.— Աստված, իմ ֆոգին յա առ, յա մի տեղ շանց տուր, ես աշխարհքը ման դալով մեռա, ըստիան տեղ չեմ կարա էթա:

Մեկ էլ տեհավ, իրեք հաստ ախշիկ կժերը ուաներին էկան, ջուրը լցրեցին աղրրիցը. ջուր ուզեց, ո՛րից ուզեց՝ չտվին, ասեցին. «Յողե՛մ գլուխդ, մեր մոքոր տղեն շուր ա ուզում, էրվում ա. դու ջուր ես ուղըմ»:

էդ էրկու ախշիկը վռաղ-վռաղ լցրեցին, գնացին: Հետո էն պուճուր ախշկանից ուզեց: Ախշիկը կուժը լցրեց, տվեց. էն դարվիշը առավ, խմեց: Ասեց.— Ախշի՛, ես ջուր ուզեցի էն էրկու ախշկանից, իսկ իմ վրեն բարկացան:

Ասեց.— Թաքավորի ախշկա շլինքը կոտորվի, մեր մոքոր տղեն՝ Օձ-Մայիլը դնացել էր, ախշիկը առել էր. պայման էր գրել, քառասուն օր ըդրան ժամանակ ուներ, որ սըռը շասեր. քառասուն օրը չթամամած ասել ա, հըմի խռովել ա, էկել, ընկել ա ըստեղ, գշեր-ցերեկ ասըմ ա. «էրվա թաքավորի ախշկա սերից»։ Հըմի մերս կշտին կաղնել ա, գշեր-ցերեկ ջուր ենք ածում վրեն, որ հովանա, որ մեր մեկին առնի:

Դարվիշը ալպեալը իմացավ որ իրա մարդն ա.— Ախշի՛,— ասեց,— ջուրը մեկ էլ տուր խմեմ ու գնա:

Առավ, խմեց, մատանին գցեց կժի մեջը:

Ախշիկը ջուրը լցրեց ու տարավ, տարավ ածեց վրին:

Ախշկա մերը ախշկա վրին բարկացավ, ասեց.— Լի՛րք, անըզ-գա՛մ, խի՞ ետացար էդքան:

Ասեց.— Մի դարվիշ կար, հետը խոսացի, ետացա:

Ջուրը ախշիկը որ ածեց վրին, ասեց.— Հովացա, դինջացա:

Մատանիքը ընկավ աղաքը, վե կալավ, դրեց մատը:

Օձ-Մայիլն ասեց.— Բերեք, իմ շորերը հագնեմ ու նստեմ. բո՛լ ա:

Շորերը հագավ, նստեց:

Մոքիրը ախշկերքին ասեց.— Գնացե՛ք, էն դարվիշին վե կալեք, բերեք: Գնացին, բերեցին:

Մոքիրն որ տեհավ դարվիշին, ասեց.— Լի՛րք, անըզամ, դարվիշի շոր հագել ես որ չճանաչենք. էս ինչ օրն ես քցե իմ քվոր տղին, էս իրեք տարի ա գշեր-ցերեկ ջուր ենք ածըմ վրին, հալա չի հովանըմ, քե պես անըզամի խաթեր. հըմի քեզ կտոր-կտոր կանեմ, որ ամեն կտորդ մի շուլ քցեմ, որ քեզ տեհավ, նոր հովացավ:

Օձ-Մայիլն ասեց.— Մոքի՛ր, ձեռ մի տար, ես ըդրան ճանապարհ կքցեմ. դորն էկել ա, դենը էթա:

Ասեց.— Հալա դու ափսոս ես դալի, որ քե էդ օրը քցեց. քու Հաշին կպոկեմ, քու կաշին: Ճանապարհ ես քցում, որ դու էթաս հետը, հասնես. ես պըտի փչացնեմ, որ ըտուց ձեռ վե կալես:

Ասեց.— Դու գիտաս, մոքիր, էլ չեմ կարա բան ասի:

Մոքիրն ասեց.— Ես ի՛նչ կանեմ՝ կանեմ, չխոսաս էլ:

Ասեց.— Ախշի՛, մենք էթում ենք բանշարի. էդ խնոցին արտըսնքով կըցընես:

Ըդոնք վե կացան, գնացին բանշարի:

էդ ախշիկը նստեց խնոցու մոտը:

Օձ-Մայիլն ասեց.— Հը՛, խի՞ նստար ըդի:

Ասեց.— Թանապ արեց, որ արտըսնքով լցնեմ:

Ասեց.— Կարա՞ս լցընի:

Ասեց.— Չէ՛:

Ասեց.— Մի քանի կուժ ջուր լցըրա:— Բերեց ջուրը լցրեց լիքը:— էրկու իրեք բուռ աղ քցա մեջը: Աղը քցեց:

Ասեց.— Արի՛, կշտիս նստի, խոսանք:

էկավ կշտին, նստեցին, խոսացին:

Ասեց.— Դու իմ սըռը խի ասեցիր, որ ես էկա, ընկա ըստի, դու էլ շուկշուկ ընկար:

Ասեց.— Բա մո՞նց պըտի անես:

Ասեց.— Ի՛նչ հնար տնեմ՝ էն գիտա:

Հենց դռնիցը մոքիրը մտավ նեքսե. ասեց.— Լի՛րբ, անզգա՛մ, խնոցին լցըրել ես, որ նստել ես խոսըմ ես:

Ասեց.— Լցըրել եմ:

Գնաց, խնոցին տեհավ լիքն ա, ձեռով ջուրը տարավ բերանը. տեհավ աղի ա, ասեց.— Ա՛յ քու սարվացընողի շլինքը կոտրվի, ինչ անենք՝ կսարվացնի քեղ: էլ սրան իլլաճ չկա, ղրկեմ քվորս տունը, ընտի կվերջանա, չկարա էլ գա:

Ասեց.— Ախշի՛, կէթաս էն սարի քամակը, կասես. «Մոքի՛ր, մոքիրն առափատեն ուզում ա, որ հաց թխենք». կվեկալես, կգաս: Դե՛, մենք էթըմ ենք ցախ բերենք:

Ըդոնք գնացին ցախ բերելու:

Օձ-Մայիլն ասեց.— Ախշի՛, կէթաս, աղաքդ մի ջուր կգա, շատ մուռտար ջուր ա. կվերկալես, մի բուռ կխմես, կասես. «Օխա՛յ,

Դ՛նչ անմահական ջուր առ: Զուրը ճանփա կտա, անց կկենաս: Կէթաս կտենաս փուշ ու տատաշ ըռաստ էկավ, մի հատ կվեկալես, ֆոտ կքաշես, կասես. «էս Դ՛նչ անմահական ծաղիկ ա»: էդ էլ ճանփա կտա, կանցնես կէթաս: Կէթաս, կտենաս մի գել խոտն աղաքին ա, մի դոշ մի դմակ աղաքին ա. խոտը կվեկալես, կքցես դոշի աղաքը, դմակը կքցես գիլի աղաքը: Կէթաս, կտենաս մի դուռ հետ արած ա՝ բաց կանես, կէթաս, կտենաս մի դուռ էլ բաց ա՝ հտ կանես: Ընտե էլ մի դուռ կա, կմտնես նեքսէ, առափատեն դռան գլխին կախ տված ա. կասես. «Մոքի՛ր, մոքիրն առափատեն ուզում ա», կվեկալես, կփախնես. մոքիրը ձեն տա, շես կաղնի:

Ախշիկը վեր կենա, կէթա, Օձ-Մայիլի ասածի պես կանի. դուռը կմտնի, կասի. «Մոքի՛ր, առափատեն մոքիրն ուզում ա»:

Կասի.— Մոքիրը քե ղուրբան, արի՛, նստի ըստե, առափատեն տամ:

Դռան գլխիցը կըվեկալի ախշիկն, կփախնի: էդ մոքիրն կընկնի քամակը, կասի.— Ա՛յ հտ արած դուռ, բռնա ըդրան:

Ասեց.— Յավա՛շ, մի քիչ բաց ըլլեմ, դինշանամ, նոր կընկնեմ քամակը, բռնեցի՛ բռնեցի, չբռնեցի՛ իրա բախտը:

Ասեց.— Բաց դուռ, դո՛ւ բռնա:

Ասեց.— Յավա՛շ, մի քիչ հտ ըլլեմ, դինշանամ. բռնեցի՛ բռնեցի, չբռնեցի՛ իրա բախտը:

Ասեց.— Դո՛ւ, դո՛ւ բռնա:

Ասեց.— Սոված եմ. յավաշ, մի քիչ խոտ ուտեմ, կշտանամ, փընկնեմ քամակը, բռնեցի՛ բռնեցի, չբռնեցի՛ իրա բախտը:

Ասեց.— Գե՛լ, դո՛ւ բռնա:

Ասեց.— Յավաշ, մի քիչ դմակ ուտեմ, կշտանամ. նոր ընկնեմ քամակը, բռնեցի՛ բռնեցի, չբռնեցի՛ իրա բախտը:

Ասեց.— Փուշ ու տատաշ, դո՛ւ բռնա:

Ասեց.— Յավաշ, մի քիչ անմահական ծաղիկ ըլլեմ, բռնվամ՝ բռնվամ, չբռնվամ՝ իրա բախտը:

Ասեց.— Փիս-մուռտար ջուր, դո՛ւ բռնա:

Ասեց.— Յավաշ, մի քիչ ըլլեմ անմահական ջուր, բռնվամ՝ բռնվամ, չբռնվամ՝ իրա բախտը:

Պառավը էկավ, ջրի դրաղը կաղնեց.— Գնա՛, — ասեց, — իմ ձեռիցը չէիր պրծնի գոս համա քու սարվացնողի շլինքը կոտրվի, քե չէ, քեզ մի լավ խորոված կանեի, կուտեի: Մոքիրը հտ դառավ:

Առափատեն ախշիկը բերեց Օձ-Մայիլի մոտը:

Օձ-Մայիլն ասեց.— Մո՞նց էր:

Ասեց.— Քու ասածները որ շանեի, չէի կարա գա:

Ասեց.— Առափատեն դիր տաշտի մոտը, արի խոսանք:

Մոքիլը մտավ նեքսե, ասեց.— Ախշի՛, բերե՛լ ես:

Ասեց.— Բերել եմ:

Ասեց.— Ի՛նչ իլլաճ անենք, կսարվացնի:

Բոռաց, իրեք ախշիկն էլ էկան, մտան նեքսե:

— Ախշիկե՛րք,— ասեց իրա ախշիկերէին,— իմ քվոր տղին էն օրը քցեց, հալա ըդուց չի հովանում, էթանք մեշեն, ամենքս մի սել ցախ շլակենք գանք, փուռ կապենք, վառենք. էս ախշկա ոտ ու ձեռը կապենք, քցենք կրակի մեշը, որ քյուլն էլ չէրևա, որ իրա աչքովը տենա, նոր հովանա:— Պարանները վե կալան, գնացին մեշեն:

Օձ-Մայիլն ասեց.— Ախշի՛, ցախն որ բերեն, դու ի՞նչ պըտի անես:

Ասեց.— Չեմ գիտում, ի՛նչ պըտի անեմ:

Ասեց.— Իլլաճ չկա, մենք պըտի փախնենք, որ պըծնենք:

Սիպտակ ձիու պոչի մազը տվեց կրակին, ձին էկավ. Սիպտակ շորերը հագավ, թոփուզն առավ ձեռն ու ասեց.— Ախշի՛, մի կտոր աղ վե կալ.— մի բութուկա ջուր վե կալան, մի սանտր վե կալան: Ախշկան քաշեց թարքը, ձիու գլուխը թողաց. թոզն էրևաց, էլ ինքը չէրևաց: Մոքիլը ցախը շլակներին մտավ նեքսե, տեհավ՝ նա քաս վառ, նա նամամ¹:

Պուճուր ախշկան կանչեց, ասեց.— Ախշի, կընկնես քամակը, կըռնես, որտի գթնես, կբերես իմ մոտը. ես ըդրա միսը քելփեթի՛նով կսլոկեմ:

Ախշիկն ընկավ քամակը:

Օձ-Մայիլն ասեց.— Թաքավորի ախշի՛կ, ետ թամաշա արա, տե՛ս հո մարդ չի՞ գալի:

Ետ թամաշա արեց, ասեց.— Մի մարդ ա գալի, որ քամու պես ա գալի:

Ասեց.— Սանտրը քցա:

Սանտրը քցեց՝ էլավ մի եքա մեշա:

¹ Ոչ թասը կա, ոչ բաղնիքը (Մ. Կ.):

Քկավ, մեշի մեշ մտավ, ըդրա ջանը ճղճղեց:
Ասեց.— Թաքավորի ախշի՛կ, ետ թամաշա արա, տե՛ս, ի՞նչ ա:
Ասեց.— Մեշիցը դուս էկավ:
Ասեց.— Աղաքարը քցա՛:
Աղաքարը քցեց, էլավ մի եքա աղի սար, ըդրա յարալու ջանը
մըռմռաց:

Ասեց.— Ախշի՛, մի ետ թամաշա արա, տե՛ս ի՞նչ էլավ:
Ասեց.— Աղաքարիցն էլ դուս էկավ:
Ասեց.— Զուրը քցա:
էլավ մի ահագին ծով:
Ասեց.— Ետ թամաշա արա, տե՛ս, ի՞նչ էլավ:
Ասեց.— Ծովիցը, հրեն, դուս էկավ:
Ասեց.— էլ իլաճ չըլի, վեր արի:
Վեր էկան, ինքը էլավ մի հալիվոր մաթդ, ձին շինեց սև հա-
վող, կնիկը շինեց սիպտակ հավող, ինքն էլ կշտին նստեց:
էկավ, ասեց.— Հալիվո՛ր, մի Բող ձիավոր, մի ախշիկ թար-
քին, տեսա՞ր:
Ասեց.— Սև հավողի գրվանքեն էլ իրեք կապեկ, սիպտակն էլ:
Ասեց.— Ես բան եմ ասըմ, դու ի՞նչ ես ասըմ:
Ասեց.— էդ ա, պակաս չենք տա:
Ախշիկը թքեց ու ետ դառավ, էկավ տուն:
Ըդոնք նիլան, փախան:
Մերն ասեց.— Ախշի՛, ի՞նչ արեցիր:
Ասեց.— Մարդ չպատահեց, մի հալիվոր պատահեց, հավող էր
ժախում, ասեցի. «Հալիվո՛ր, մի ըսենց մարդ տեհար, թե շտեհար»,
ասեց. «Սև հավողն էլ իրեք կապեկ,...», ես էլ ետ դառա էկա:
Մերն ասեց.— Յա սեը պըտի առնեիր, յա սիպտակը. ըդրա
սերը ըողմիջ կըլներ, կգար, ձեր մեկին կառներ:
Միջնեկ ախշիկն ասեց.— Կէթամ, յա սեր կառնեմ, յա սիպ-
տակը:

Ընկավ քամակը:
Ասեց Օձ-Մայիլը.— Թաքավորի ախշի՛կ, թամաշա արա, տե՛ս,
մարդ-մուրթ հո չի՞ գալի:
Թամաշա արեց, ասեց.— Մեկը գումանի պես գալիս ա:
Վե կալավ, աղաք սանդրը քցեց՝ տեհավ դուս էկավ, աղը
քցեց՝ տեհավ աղիցն էլ դուս էկավ, ջուրը քցեց՝ ջրիցն էլ դուս

էկավ, ձիուց վեր էկան, ինքը էլավ բոստանչի, կնիկը շինեց դութմա, ձին շինեց հմիշ:

Աղջիկը էկավ, հասավ, ասեց.— Բոստանչի ախպե՛ր, մի ըսենք Բոզ ձիավոր, մի աղջիկ էլ թարթին տեհար:

Ասեց.— Դու՞թմեն էլ մի շահի, հմիշն էլ, որից ուղըմ հս, ա՛ռ:

Ասեց.— Ես բան հմ հարցնում, դո՞ւ ինչ հս ասըմ:

Ասեց.— Գինը էդ ա, պակաս չեմ տա:

Թքեց ու հտ դառավ:

Օձ-Մայիլը վե կացավ, ձիուն սաղացրեց, կնկան էլ սաղացրեց: Բոզ ձին բեզարեց, բրախ տվեց. Կարմիր ձիու մազը կրակի՞ն տվեց, Կարմիր ձին էկավ, կարմիր շորերը հաքավ, նիւլավ ձիու վրեն, քաշեց թարթն ու փախավ:

էկավ ախշիկը, տուն հասավ, մերը հարցրեց.— Ի՞նչ էլավ, չկարացիր բռնեիր:

Ասեց.— Մի բոստանչի պատահեց, ասեցի. «Բոստանչի՛, մի ըսենք ձիավոր, ախշիկ թարթին տեհա՞ր», ասեց. «Դու՞թմեն էլ, հմիշն էլ մի շահի»:

Ասեց.— Ա՛յ քու վիզը կոտրվի, յա դու՞թմեն առնեիր, յա հմիշը, ընդոր սերը ըողմիշ կրլլեր, կըգար, ձեր մեկին կառներ:

Մենծն ասեց.— Ես կէթամ, յա հմիշը կառնեմ, յա դու՞թմեն:

— Ախշի՛, — ասեց, — էլ Բոզ ձիավոր չես հարցնի, Կարմիր ձին ա նիւն:

Ախշիկը ընկավ քամակը:

Ասեց.— Թաքավորի ախշի՛կ, հտ թամաշա արա, տե՛ս:

Ասեց.— Մեկը գալիս ա, գումանի պես:

Ասեց.— Սանտրը քցա՛ւ.— Բցեց՝ էլավ մեշա, տեհավ՝ մեշից դուս էկավ, աղը քցեց՝ էլավ աղի սար, աղիցն էլ դուս էկավ, ջուրը քցեց՝ էլավ եքա ծով, ծովիցն էլ դուս էկավ:

Ալպեալ ձիուցը վեր էկավ, ինքն էլավ համամչի, ձին շինեց սառը ջուր, կնիկը շինեց տաք ջուր:

էկավ, ասեց.— Համամչի, մի ըսենք Կարմիր ձիավոր անց կացավ, մի ախշիկ թարթին, տեհա՞ր, թե չտեհար:

Ասեց.— Տաք ջուրն էլ էրկու շահի լեղանալը, սառն էլ, որտե՛ լեղանում հս, լեղացի:

Ասեց.— Ես ի՛նչ հմ ասըմ, դու ի՛նչ հս ասըմ:

Ասեց.— Լ՛դենց ա, էրկու շահուց պակաս չենք առնի:

Քրեց ու էլ եդ ետ դառավ:
Ձին սաղացրեց, կնիկն էլ սաղացրեց:
Սե ձիու պուշի մազը կրակեց: Սե ձին էկավ. սե շորերը հա-
գավ, ախլկան քաշեց թարքն ու փախավ:

Ախլիկը գնաց, հասավ տուն:

Մերն ասեց.— Ախլի', ի՞նչ արեցիր:

— Գնացի, տեհա մի համամչի, ասեցի. «Համամչի', մի ըսենց
կարմիր ձիավոր, մի ախլիկ թարքին տեհա՞ր», համամչին ասեց.

«Տաք ջուրն էլ էրկու շահի, սառն էլ, որտի լեղանըմ ես՝ լեղացի»:

Ասեց.— Ֆողերը գլխի՛դ, յա սառը շորին լեղանայիր, յա տաք.
ըդրա սերր ըղմիշ կըլլեր, կգար, ձեր մեկին կառներ, մեր տան
տեղի վրա կնստեր, հրմի Սե ձին ա նիլի, որ մի ամսվա ճանա-
պարհը մի օրն ա էթում, իմ ձեռիցը չկարա պրծնի, ինչ հնար
անի, ես գիտամ, դե', մնացեք տանը, ես գնացի:

Օձ-Մայիլն ասեց.— Մի թամաշա արա ետ:

Ասեց.— Մեկը գալիս ա, ընենց ա գալի, որ քամուցը ճանփի
բարերը դես ու դեն ա փախնըմ:

Ասեց.— Ինչ հնարք անենք՝ մոքիրը գիտա. ըսդըրան մնաց
աղաչանք անիլը:

Ձիուցը վեր էկավ. ձին շինեց վարդի փուշ, իրա դրաղները
բոլորիկ տնկեց. ախլկան շինեց մի հատ բարալիկ ճիպոտ, տնկեց
մեջ տեղը, ինքն էլավ օձ, ընենց փաթըթվեց ճիպոտին, որ մի աս-
ղի ծերի ղըտար բաց չի մնա, լիզուն հանեց ու ընկավ աղաչանք:

Մոքիրն կրակի պես էկավ, հասավ, ասեց.— Հը', Օձ-Մայիլ',
քոս էհթիպարն էդ է՞ր, էն զտար որ քու վրա շարշարվեցինք, դու
թողեցիր էկար, մի ասղի ծերի զտար շանց տուր, տե՛ս, միսը
պոկո՞ւմ եմ:

Ասեց.— Մոքի՛ր, թե ինձ սիրում ես, ետ դառ, գնա՛:

Ասեց.— Ինչ անեմ, ո՛րտի տամ՝ քեզ կդպչի, ըդրան չի դիպ-
չում, իմ ջանն ա, մո՞նց տամ իմ ջանին:

Ասեց.— Վերե՛ք, գնացե՛ք, աստված ձեզ հետ:

Օձ-Մայիլն ասեց.— Մոքի՛ր, գնա՛, հեռացիր մենք կէթանք:

Ասեց.— Հեռվանամ, ուր պրտի պրծնեք իմ ձեռիցը, քու գլու-
խը վկա՝ ձեզ բան չեմ անի, ձեզ պըտի օրհնեմ, էթաք:

Նոր սաղացան, մոքիրն էկավ Օձ-Մայիլի էրեսն էլ պաշեց,
ախլկա էրեսն էլ, ետ դառավ:

Իրանք ձին նիւան, գնացին, իրանց ծակի դեմը կաղնեցիներ
Օձ-Մայիլը ձեն տվեց.— Պատիկ խանր՝մ, դարվազեն րաց-
գանք նեքսև։— Դարվազեն րաց արեց, մտան նեքսև։

Ձին քաշեցին, տեհան, ըհը՛, էն ձիան էլ ըդի կապած ա։

Պատիկ խանրմ Օձ-Մայիլին պաշեց, եմակաները սարքեց։

Նստան ուտել խմելու հետ, ասեց.— Պատիկ խանր՝մ, էս ի՛նչ
թոփերու կռկռոց ա գալի։

Ասեց.— Թաքավորի ախշիկը ըստի նստած ա, ասեմ՝ լաց
կըլլի. Ասլան թաքավորն Արզման՝ թաքավորի հետ կռիվ րաց արեց,
բիրատի քաղաքները առավ. փեսեք յարալու վեր են ընկե. աստված
ա մնացել՝ յա մեռնեն, յա ապրեն. հըմի էլ քաղաքի շորս բոլորը
կտրել ա, իրեք օր ա թոփ ա քցըմ, քիչ ա մնըմ էս քաղաքն էլ առ-
նի, որ առավ, թաքավորութունը կոշնչանա։

Պատիկ խանումը ու Օձ-Մայիլը նիւան ձիանք, գնացին մտան
էն դռշունի մեջ, ընենց ջարգեցին, որ խաբար տանող էլ չէլավ,
իրանց երկրից հանեցին. տարան, Արզման թաքավորի քաղաքը
մտան. թաքավորին բռնեցին, թուրը գրեցին շլնքին. խոսք տվեց
տարին քառասուն միլիոն փող տա։ Օձ-Մայիլը գնաց Ասլան թա-
քավորի պալատը։ Տեհան թաքավորը, քիթ բերնի վրա լաց ա
ըլլըմ։

— Աչքդ լի՛ս,— ասեց։

Ասլան թաքավոր վե կացավ, տղի ճակատը պաշեց, Օձը գնաց,
փեշերը լզեց, էլավ մորե մեկ։ Հարսանիքը դրեց...

¹ Հավանաբար այստեղ վրիպում կա. Արզման և Ասլան անունների տեղերը
շփոթված է. պետք է հակառակը լինի (Մ. Կ.)։

